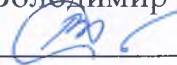

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи
Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ

30 08 2024 р.

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА, ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальності	222 Медицина
Курс навчання	III, IV, VI (семестр VI, VII, XI, XII)
Факультети	медичний, медико-фармацевтичний
Кафедра	соціальної медицини та організації охорони здоров'я

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» для підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти спеціальності 222 Медицина розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності 222 Медицина для другого (магістерського) рівня вищої освіти (далі – Стандарт), навчального плану, освітньо-професійної програми «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти підготовки фахівців у Буковинському державному медичному університеті.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

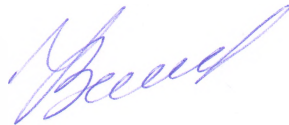
доцент закладу вищої освіти Ігор НАВЧУК

доцент закладу вищої освіти Жанетта ЧОРНЕНЬКА

доцент закладу вищої освіти Любов ВЛАСИК

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я «29» серпня 2024 року, (протокол № 2).

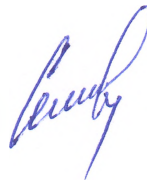
Завідувач кафедри

Ігор НАВЧУК

Робоча програма схвалена предметною методичною комісією з дисциплін гігієнічного профілю «30» серпня 2024 року, (протокол № 1).

Голова предметної методичної комісії

Святослав ДЕЙНЕКА

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» складена згідно зі Стандартами вищої освіти України другого (магістерського) рівня. Навчальна дисципліна «Соціальна медицина, громадське здоров'я» є обов'язковою для студентів спеціальності 222 Медицина.

спеціальності 222 Медицина
галузі знань 22 Охорона здоров'я
освітньо-професійної програми вищої освіти

Факультети	медичний, медико-фармацевтичний
Спеціальність	222 Медицина
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр
Кафедра	Соціальної медицини та організації охорони здоров'я
Кількість модулів	III
Курс	III, IV, VI
Лекції	30 год
Практичні заняття	100 год
Самостійна робота	140 год
Кредитів ECTS	9,0
Заключний контроль	Підсумковий модульний контроль
Всього годин	270 год

1. Опис навчальної дисципліни (анотація).

Навчальна дисципліна «Соціальна медицина, громадське здоров'я» передбачає опанування:

- біостатистики, що передбачає визначення та аналіз основних біостатистичних показників та критеріїв на принципах доказової медицини;
- громадського здоров'я населення на основі аналізу комплексу медичних показників: демографічних, захворюваності, інвалідності, фізичного розвитку;
- організації охорони здоров'я, тобто діяльності системи щодо забезпечення збереження, зміцнення, та відновлення здоров'я населення, у т.ч. організації медичної допомоги та системи громадського здоров'я;

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні принципи доказової медицини, теоретичні та методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення, система охорони здоров'я, її організація та її економічні аспекти.

2. Міждисциплінарні зв'язки. «Соціальна медицина, громадське здоров'я» як навчальна дисципліна:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Ґрунтується на вивченні студентами навчальних дисциплін: історії медицини, соціології та медичної соціології, гігієни та екології, інформатики, етики, основ економічних теорій	Закладає основи вивчення організації лікувально-діагностичного процесу, а також оцінки його обсягу та якості при вивченні клінічних дисциплін;

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

3.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» є оволодіння необхідними знаннями, навичками і набуття компетентностей щодо дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я, розробки з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я та з удосконалення організації медичної допомоги населенню і системи громадського здоров'я.

3.2. Основними завданнями навчальної дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» є:

- засвоєння теоретичних основ біостатистики;
- ознайомлення з методиками визначення та аналізу основних біостатистичних показників та критеріїв;
- засвоєння методичних та теоретичних основ формування статистичних сукупностей для їх подальшого адекватного аналізу;
- засвоєння методів визначення, аналізу та оцінки основних показників популяційного здоров'я за окремими критеріями та у взаємозв'язку з чинниками, що на нього впливають;
- засвоєння закономірностей і особливостей формування популяційного здоров'я;
- опанування сучасних принципів доказової медицини;
- засвоєння принципів розробки заходів задля збереження і зміцнення здоров'я населення та окремих його контингентів;
- засвоєння теоретичних основ та правових засад системи охорони здоров'я, її функцій та стратегічних напрямів розвитку;
- засвоєння засад, напрямів, завдань системи громадського здоров'я;
- засвоєння основ організації медичної допомоги, принципів оцінки організації та якості надання різних видів медичної допомоги населенню в умовах реформування галузі охорони здоров'я;
- формування знань з питання експертизи втрати працездатності, її видів, порядку організації та дій медичних працівників щодо конкретних ситуацій експертизи втрати працездатності;
- засвоєння принципів розробки управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я.

4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

- **Інтегральна:**

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

- **Загальні:**

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- **Спеціальні (фахові, предметні):**

ФК 6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

ФК 11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, включаючи систему раннього втручання.

ФК 13. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.

ФК 15. Здатність до проведення експертизи працездатності.

ФК 16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.

ФК 17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

ФК 18. Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.

ФК 19. Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.

ФК 20. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.

ФК 21. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 22. Здатність управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів

ФК 23. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.

ФК 24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей»

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.					
Загальні компетентності					
1	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Знати особливості пізнавальної діяльності людини, спрямованої на розкриття загальних, істотних зв'язків і співвідношень речей на достатньому рівні.	Вміти пізнавати нові зв'язки й відношення об'єктів, розширяти і поглиблювати свої знання про них; аналізувати і синтезувати утворені поняття шляхом суджень, міркувань, умовиводів.	Набути комунікативного досвіду в процесі адекватного сприйняття і розуміння змісту повідомлень.	Вміти створювати власне монологічне висловлювання відповідно до отриманої інформації.

2	ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Знати особливості професійної діяльності лікаря	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
3	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності	Вміти інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності	Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Нести відповідальність за прийняття рішень нових стратегічних підходів у практичних ситуаціях
4	ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.	Знати основи бібліографічного пошуку. Перелік наукометричних баз та їх значущість. Провідні інформаційні ресурси для пошуку інформації. Сучасні інформаційні технології.	Вміти використовувати сучасні інформаційні технології для пошуку та обробки інформації. Проводити інформаційний пошук. Аналізувати та адекватно трактувати дані з іншомовних джерел інформації наукових даних	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для пошуку та обробки інформації. Вести дискусію в сфері аналізу інформативності даних	Відповідати за адекватну оцінку та трактування отриманих у результаті пошуку даних

5	ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Здатність працювати автономно, виявляти вміння та ставити і вирішувати проблеми, керуючись громадськими правами, обов'язками з безперервним вдосконаленням професійного рівня	Вміти використовувати знання для адаптації та дії в новій ситуації	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за якість виконання професійних завдань в новій ситуації
6	ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	Критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах	Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема, до осіб, які навчаються	Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії
7	ЗК 7. Здатність працювати в команді	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти приймати обґрунтовані рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику (способу) комунікації
8	ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.	Знати способи міжособистісної взаємодії.	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	Нести відповідальність за безперервний розвиток професійних знань та вмінь

			передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів		
9	ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.	Мати необхідні знання в галузі інформаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні технології у професійній галузі для пошуку, опрацювання аналізу нової інформації з різних джерел та різними мовами	Використовувати інформаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за безперервний розвиток професійних знань та вмінь
10	ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності.	Вміти Здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Здатність Ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
11	ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	Критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей	Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди
12	ЗК13. Усвідомлення рівних	Знати гендерні проблеми та	Здатність адекватно оцінювати	Вміти виявити гендерну	Нести відповідальність за

	можливостей та гендерних проблем.	рівність прав й можливостей реалізувати свої права	ситуації гендерної нерівності	проблему та ефективно комунікувати за принципом рівності прав	гендерно компетентну поведінку в процесі професійної діяльності
13	ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Знати свої права і обов'язки як члена суспільства	Вміти реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства	Реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства	Відповідати за якісне виконання своїх обов'язків як члена суспільства
14	ЗК 16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності	Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх R професійній діяльності	Опанувати заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції	Аналізувати умови і причини вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, визначати шляхи їх усунення	Нести відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією
Спеціальні (фахові) компетентності					
15	ФК 6. Здатність до визначення принципів та	Мати спеціалізовані знання	Вміти визначати принципи та	Формувати та донести до пацієнта	Нести відповідальність за прийняття

	характеру лікування та профілактики захворювань.	алгоритмів та стандартних схем лікування захворювань (за списком 2)	характер лікування захворювання (за списком 2).	та фахівців власні висновки щодо принципів та характеру лікування (за списком 2).	рішення щодо принципів та характеру лікування захворювання (за списком 2).
16	ФК 11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, включаючи систему раннього втручання.	Мати спеціалізовані знання з медичних проблем	Вміти розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Обґрунтовано вирішувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах	Нести відповідальність за розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності
17	ФК 13. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.	Знати принципи та системи планування та проведення профілактичних та протиепідемічних заходів в типових умовах та в умовах епідемічного неблагополуччя	Вміти організовувати проведення профілактичних та протиепідемічних заходів	Інформувати населення, керівників відповідних установ та підприємств щодо своєчасного проведення профілактичних та протиепідемічних заходів	Нести відповідальність за якісний аналіз показників захворюваності населення, своєчасне проведення відповідних профілактичних та протиепідемічних заходів
18	ФК 15. Здатність до проведення експертизи працездатності.	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря, включаючи основні положення	Вміти обробляти інформацію та проводити аналіз отриманої інформації щодо непрацездатног	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізувати, реагувати та формувати	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації та висновків на підставі медичного аналізу ЛКК.

		роботи ЛКК.	о населення відповідно клінічному діагнозу	відповідні висновки.	
19	ФК 16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології.	Вміти визначати джерело та місце знаходження потрібної інформації в залежності від її типу. Вміти обробляти інформацію та проводити аналіз отриманої інформації	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки.	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації та висновків на підставі її аналізу.
20	ФК 17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	Знати основні фактори впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції	Вміти визначати вплив факторів навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичної діяльності	Нести відповідальність за якість виконання професійних завдань в новій ситуації
21	ФК 18. Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.	Знати систему Роботи та діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, аспектів надання якісної медичної допомоги кагортам населення.	Вміти визначати покази надання якісної, ургентної медичної допомоги, а також підвищення ефективності використання медичних ресурсів	Отримувати необхідну інформацію при проведенні аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, проведення заходів щодо забезпечення якості медичної допомоги і	Нести відповідальність за повноту та якість проведення аналізу діяльності лікаря, попередження негативних наслідків та клінічних ситуацій в даній роботі.

				підвищення ефективності використання медичних ресурсів	
22	ФК 19. Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.	Знати принципи системи та організації інтеграції надання медичної допомоги дитячому населенню	Вміти визначати положення та напрямки роботи проведення маркетингу медичних послуг.	Використовувати вміння та навички організації та інтеграції надання медичної допомоги дитячому населенню.	Відповідати за основний напрямок роботи системи організації та інтеграції допомоги дитячому населенню, використовуючи маркетинг медичних послуг в конкретній ситуації.
23	ФК 20. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря – епідеміолога, аспекти статистичних досліджень здоров'я населення	Вміти визначити джерело обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації, а також вміти провести епідеміологічний та статистичний аналіз відповідної категорії населення.	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки.	Нести відповідальність за повноту та якість статистичного аналізу інформації та висновків на підставі аналізу медичної інформації.
24	ФК 21. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	Мати спеціалізовані знання з проблем охорони здоров'я	Вміти застосовувати отримані знання з медичних проблем	Здатність донести до пацієнтів, членів їх родин, колег свою професійну позицію	Нести відповідальність за надану інформацію з проблем охорони здоров'я
25	ФК 22. Здатність управляти	Критичне осмислення	Здатність розв'язувати	Зрозуміле і недвозначне	Відповідальність за внесок до

	робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів	проблем у галузі та на межі галузей знань.	проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	донесення власних знань, висновки та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	професійного знання і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів.
26	ФК 23. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.	Критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	Використання іноземних мов у професійній діяльності.	Використання іноземних мов у професійній діяльності.
27	ФК 24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.	Знати основи етики та деонтології	Вміти застосовувати етичні та деонтологічні норми і принципи у професійній діяльності	Здатність донести до пацієнтів, членів їх родин, колег свою професійну позицію	Нести відповідальність щодо виконання етичних та деонтологічних норм і принципів у професійній діяльності
28	ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.	Здатність працювати автономно, виявляти вміння та ставити і вирішувати проблеми, керуючись громадськими правами, обов'язками з безперервним вдосконаленням	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань	Навички проведення безпечної діяльності, здатність оцінювати та забезпечувати якість проведених робіт	Нести відповідальність за якість виконання професійних завдань

		професійного рівня			
--	--	--------------------	--	--	--

5. Програмні результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН 1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН 3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.

ПРН 16. Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

ПРН 18. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

ПРН 19. Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.

ПРН 20. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань.

ПРН 21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН 22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН 23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.

ПРН 25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН 26. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.

ПРН 28. Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

ПРН	Компетентності																											
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності													Фахові компетентності													
		ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	ЗК 13	ЗК 14	ЗК 16	ФК 6	ФК 11	ФК 13	ФК 15	ФК 16	ФК 17	ФК 18	ФК 19	ФК 20	ФК 21	ФК 22	ФК 23	ФК 24
ПРН 1	+	+	+	+						+			+											+		+		+
ПРН 3	+			+											+	+												
ПРН 16	+			+	+			+	+	+		+									+	+						
ПРН 18	+			+										+				+	+									+
ПРН 19	+			+	+										+	+	+			+								
ПРН 20	+			+																+								
ПРН 21	+	+	+	+						+														+		+		
ПРН 22	+			+	+					+										+			+			+		
ПРН 23	+																			+								
ПРН 25	+	+		+					+	+			+											+				+
ПРН 26	+			+	+	+		+	+	+		+	+			+						+	+			+		+
ПРН 28	+																						+		+		+	+

6. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Дисципліна поділена на 3 модулі, вивчається на 3-му, 4-му та 6-му курсах, кінцеві цілі її вивчення однакові, тому складено єдину наскрізну програму.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 270 годин 9 кредитів ЄКТС.

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них				Рік навчання
	годин/кредитів ЄКТС	аудиторних		СРС	
		лекцій	практичних занять		
Модуль 1. Біостатистика	90 / 3	20	30	40	3-й
Модуль 2. Громадське здоров'я	90 / 3	10	30	50	4-й
Модуль 3. Організація охорони здоров'я	90 / 3	-	40	50	6-й
Всього	270 / 9	30	100	140	

7. Структура навчальної дисципліни

№	Назви тем	Кількість годин			
		Усього	У тому числі		
			Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1. БІОСТАТИСТИКА					
1	Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення та системи охорони здоров'я.	2	2		
2	Методичні основи організації статистичних досліджень. Типи даних. Методи збирання статистичного матеріалу.	2	2		
3	Організація та планування статистичних досліджень	4		2	2
4	Складання програм статистичних досліджень.	4		2	2
5	Відносні величини. Графічні методи аналізу.	4		2	2
6	Ряди динаміки та їх аналіз.	4		2	2
7	Середні величини та показники варіації.	4		2	2
8	Оцінка вірогідності результатів дослідження. Характеристика та аналіз статистичних помилок.	2	2		
9	Параметричні методи оцінки вірогідності.	4		2	2
10	Кореляційно-регресійний аналіз.	4		2	2
11	Метод стандартизації.	4		2	2
12	Непараметричні методи оцінки вірогідності	4		2	2
13	Епідеміологічні дослідження в охороні здоров'я, їх класифікація. Емпіричні та експериментальні дослідження.	2	2		
14	Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження.	4		2	2
15	Поняття про фактори ризику. Скринінгові тести: характеристика та основні вимоги.	2	2		
16	Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка.	4		2	2
17	Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів.	4		2	2
18	Огляд сучасних методів статистичного аналізу (дисперсійний, багатофакторний, кластерний)	2	2		
19	Інформаційне забезпечення епідеміологічних та клінічних досліджень. Систематичні огляди та мета-аналіз.	2	2		
20	Медична статистика, роль в аналізі здоров'я населення та діяльності системи охорони здоров'я. Електронний документообіг.	2	2		
21	Бази даних про здоров'я населення. Організація та проведення статистичних досліджень в громадському здоров'ї.	2	2		
22	Основи доказової медицини.	4		2	2
23	Використання знань з біостатистики в повсякденній практиці лікаря. Програмне забезпечення статистичних досліджень та порядок представлення наукових робіт.	2	2		
24	Основи підготовки наукової публікації.	4		2	2
25	Підсумковий модульний контроль.	8		2	6
	Виконання СРС	6			6
	Всього годин за модуль	90	20	30	40
Кредитів ЄКТС за модуль 3,0					

МОДУЛЬ 2. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я					
26	Громадське здоров'я, функції та послуги.	2	2		
27	Епіднагляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення.	4		2	2
28	Здоров'я населення: основні детермінанти.	2	2		
29	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	2	2		
30	Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	4		2	2
31	Аналіз складу населення за віком, статтю, місцем проживання.	1			1
32	Старіння населення. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження.	1			1
33	Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема.	1			1
34	Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності.	4		2	2
35	Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.	4		2	2
36	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.	2	2		
37	Методика вивчення та оцінка показників загальної захворюваності.	4		2	2
38	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання	4		2	2
39	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.	1			1
40	Організація медичної експертизи тимчасової втрати працездатності.	4		2	2
41	Організація медичної експертизи стійкої втрати працездатності.	4		2	2
42	Комплексна оцінка здоров'я населення.	4		2	2
43	Аналіз показників фізичного розвитку.	1			1
44	Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.	1			1
45	Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.	4		2	2
46	Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів тощо.	1			1
47	Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я. Біотероризм.	1			1
48	Стреси і конфлікти. Механізми захисту людей від дій стресу.	1			1
49	Моральні-етичні та правові аспекти втручання в охороні здоров'я.	1			1
50	Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.	2	2		
51	Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику.	1			1
52	Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.	4		2	2
53	Промоція здоров'я. Види, форми та методи.	4		2	2
54	Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та зв'язок із засобами масової інформації.	4		2	2
55	Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні.	1			1
56	Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів.	1			1
57	Захист курсової роботи	5		2	3
58	Підсумковий модульний контроль.	4		2	2

	Виконання СРС	6			6
	Всього годин за модуль	90	10	30	50
Кредитів ЄКТС за модуль 3,0					
МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я					
59	Громадське здоров'я у концепції Цілей сталого розвитку (ЦСР).	3			3
60	Система охорони здоров'я. Реформування охорони здоров'я в Україні. Медичне страхування.	6		2	4
61	Первинна медична допомога.	4		2	2
62	Спеціалізована медична допомога.	4		2	2
63	Організація медичної допомоги в амбулаторних та стаціонарних умовах. Денний стаціонар.	4		2	2
64	Паліативна медична допомога.	2		2	
65	Екстрена медична допомога.	3		2	1
66	Організація реабілітаційної медичної допомоги в сфері охорони здоров'я.	5		2	3
67	Організація та зміст роботи ЗОЗ материнства та дитинства.	3		2	1
68	Охорона психічного здоров'я.	2			2
69	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.	2			2
70	Аналіз чинників впливу на діяльність ЗОЗ в надзвичайних умовах та в період воєнного стану.	2		2	
71	Організація медичної експертизи втрати працездатності.	6		2	4
72	Якість в охороні здоров'я. Методика проведення експертних оцінок медичної допомоги населенню.	5		2	3
73	Правові засади охорони здоров'я.	2			2
74	Управління ОЗ. Методика прийняття управлінських рішень.	2		2	
75	Управління якістю в охороні здоров'я.	2		2	
76	Електронне здоров'я.	4		2	2
77	ЗОЗ як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.	2		2	
78	Особливості формування ринку відносин в системі ОЗ. Маркетинг.	2		2	
79	Методика раціонального використання ресурсного потенціалу медичного забезпечення.	2			2
80	Системи фінансування ЗОЗ. Економічна оцінка ефективності проєктів.	2			2
81	Методи ціноутворення і регулювання цін в системі ОЗ.	2		2	
82	Економічний аналіз та методи економічної оцінки в системі ОЗ.	2		2	
83	Сучасні методи економічного аналізу в системі ОЗ	2			2
84	Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичних закладів.	2			2
85	Підсумковий модульний контроль	7		4	3
	Виконання СРС	6			6
	Всього годин за модуль	90		40	50
Кредитів ЄКТС за модуль 3					
	Всього годин за дисципліну	270	30	100	140
Кредитів ЄКТС за дисципліну – 9,0					

Теми лекцій

№	Назва теми	К-сть годин
МОДУЛЬ 1. БІОСТАТИСТИКА		
1	Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення та системи охорони	2

	здоров'я.	
2	Методичні основи організації статистичних досліджень. Типи даних. Методи збирання статистичного матеріалу.	2
3	Оцінка вірогідності результатів дослідження. Характеристика та аналіз статистичних помилок.	2
4	Епідеміологічні дослідження в охороні здоров'я, їх класифікація. Емпіричні та експериментальні дослідження.	2
5	Поняття про фактори ризику. Скринінгові тести: характеристика та основні вимоги.	2
6	Огляд сучасних методів статистичного аналізу (дисперсійний, багатофакторний, кластерний).	2
7	Інформаційне забезпечення епідеміологічних та клінічних досліджень. Систематичні огляди та мета-аналіз.	2
8	Медична статистика, роль в аналізі здоров'я населення та діяльності системи охорони здоров'я. Електронний документообіг.	2
9	Бази даних про здоров'я населення. Організація та проведення статистичних досліджень в громадському здоров'ї.	2
10	Використання знань з біостатистики в повсякденній практиці лікаря. Програмне забезпечення статистичних досліджень та порядок представлення наукових робіт.	2
Усього годин за модуль		20
МОДУЛЬ 2. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я		
11	Громадське здоров'я, функції та послуги.	2
12	Здоров'я населення: основні детермінанти	2
13	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	2
14	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.	2
15	Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.	2
Усього годин за модуль		10
Усього годин за дисципліну*		30

*Примітка. Лекції на 6-му курсі навчання (МОДУЛЬ 3 та МОДУЛЬ 4) не передбачено навчальним планом.

Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом

Теми практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин
МОДУЛЬ 1. БІОСТАТИСТИКА		
1	Організація та планування статистичних досліджень	2
2	Складання програм статистичних досліджень	2
3	Відносні величини. Графічні методи аналізу.	2
4	Ряди динаміки та їх аналіз.	2
5	Середні величини та показники варіації.	2
6	Параметричні методи оцінки вірогідності	2
7	Кореляційно-регресійний аналіз.	2
8	Метод стандартизації.	2
9	Непараметричні методи оцінки вірогідності.	2
10	Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження.	2
11	Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка.	2
12	Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів.	2
13	Основи доказової медицини	2

14	Основи підготовки наукової публікації	2
15	Підсумковий модульний контроль.	2
Усього годин за модуль		30
МОДУЛЬ 2. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я		
16	Епіднагляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення.	2
17	Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.	2
18	Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності.	2
19	Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.	2
20	Методика вивчення та оцінка показників загальної захворюваності.	2
21	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.	2
22	Організація медичної експертизи тимчасової втрати працездатності.	2
23	Організація медичної експертизи стійкої втрати працездатності.	2
24	Комплексна оцінка здоров'я населення.	2
25	Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.	2
26	Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.	2
27	Промоція здоров'я. Види, форми та методи.	2
28	Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та зв'язок із засобами масової інформації.	2
29	Захист курсової роботи	2
30	Підсумковий модульний контроль	2
Усього годин за модуль		30
МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я		
31	Система охорони здоров'я. Реформування охорони здоров'я в Україні. Медичне страхування.	2
32	Первинна медична допомога.	2
33	Спеціалізована медична допомога.	2
34	Організація медичної допомоги в амбулаторних та стаціонарних умовах. Денний стаціонар.	2
35	Паліативна медична допомога.	2
36	Екстрена медична допомога.	2
37	Організація реабілітаційної медичної допомоги в сфері охорони здоров'я.	2
38	Організація та зміст роботи ЗОЗ материнства та дитинства.	2
39	Аналіз чинників впливу на діяльність ЗОЗ в надзвичайних умовах та в період воєнного стану.	2
40	Організація медичної експертизи втрати працездатності.	2
41	Якість в охороні здоров'я. Методика проведення експертних оцінок медичної допомоги населенню.	2
42	Управління ОЗ. Методика прийняття управлінських рішень.	2
43	Управління якістю в охороні здоров'я.	2
44	Електронне здоров'я.	2
45	ЗОЗ як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.	2
46	Особливості формування ринку відносин в системі ОЗ. Маркетинг.	2
47	Методи ціноутворення і регулювання цін в системі ОЗ.	2
48	Економічний аналіз та методи економічної оцінки в системі ОЗ.	2
49	Підсумковий модульний контроль.	4
Усього годин за модуль		40
Усього годин за дисципліну		100

Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом

Самостійна робота

№	Назва теми	К-сть годин
МОДУЛЬ 1. БІОСТАТИСТИКА*		
	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	28
	Виконання СРС за обраною темою.	6
	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	6
Усього годин за модуль		40
МОДУЛЬ 2. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я		
1	Аналіз складу населення за віком, статтю, місцем проживання.	1
2	Старіння населення. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження.	1
3	Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема.	1
4	Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.	1
5	Аналіз показників фізичного розвитку.	1
6	Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.	1
7	Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів тощо.	1
8	Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я. Біотероризм.	1
9	Стреси і конфлікти. Механізми захисту людей від дій стресу.	1
10	Моральні-етичні та правові аспекти втручань в охороні здоров'я.	1
11	Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику.	1
12	Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні.	1
13	Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я. Поширення і використання результатів.	1
	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	26
	Виконання СРС за обраною темою.	6
	Підготовка до захисту курсової роботи.	2
	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	3
Усього годин за модуль		50
МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я		
14	Громадське здоров'я у концепції Цілей сталого розвитку (ЦСР).	3
15	Система охорони здоров'я. Реформування охорони здоров'я в Україні. Медичне страхування.	4
16	Первинна медична допомога.	2
17	Спеціалізована медична допомога.	2
18	Організація медичної допомоги в амбулаторних та стаціонарних умовах. Денний стаціонар.	2
19	Екстрена медична допомога.	1
20	Організація реабілітаційної медичної допомоги в сфері охорони здоров'я.	3
21	Організація та зміст роботи ЗОЗ материнства та дитинства.	1
22	Охорона психічного здоров'я.	2
23	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.	2
24	Організація медичної експертизи втрати працездатності.	4
25	Якість в охороні здоров'я. Методика проведення експертних оцінок медичної допомоги населенню.	3
26	Правові засади охорони здоров'я.	2

27	Електронне здоров'я.	2
28	Методика раціонального використання ресурсного потенціалу медичного забезпечення.	2
29	Системи фінансування ЗОЗ. Економічна оцінка ефективності проектів.	2
30	Сучасні методи економічного аналізу в системі ОЗ	2
31	Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичних закладів.	2
32	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	3
	Виконання СРС за обраною темою.	6
Усього годин за модуль		50
Усього годин за дисципліну		140

*Примітка. За даною програмою в МОДУЛІ 1. «БІОСТАТИСТИКА» не передбачається самостійне опанування студентами окремих тем.

8. Короткий зміст програми навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. БІОСТАТИСТИКА

Тема 1. Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення та системи охорони здоров'я.

Соціальна медицина та громадське здоров'я – наука, яка вивчає закономірності здоров'я населення та систему його охорони. Методологія аналізу та оцінки популяційного здоров'я. Визначення понять «біостатистика», «доказова медицина», «клінічна епідеміологія». Основні етапи розвитку біостатистики. Видатні вчені та їх внесок у розвиток біостатистики. Основні принципи доказової медицини. Тріада доказової медицини. Теорія і практика доказової медицини. Доказова медицина та якість проведення клінічних досліджень. Поняття про кінцеві результати. Доказова медицина та якість надання медичної допомоги. Стандартизація медичної допомоги: клінічні протоколи, стандарти та рекомендації.

Тема 2. Методичні основи організації статистичних досліджень. Типи даних. Методи збирання статистичного матеріалу.

Методологічні основи, форми та способи статистичного спостереження та збору даних. Точність спостережень. Типи даних, якісні та кількісні дані. Використання різних шкал вимірювання: абсолютна, порядкова, інтервальна, відношень. Методи збирання статистичного матеріалу: безпосередня реєстрація, вкопювання, опитування. Види опитувальників, їх характеристика. Маркетингові та соціологічні опитування, види запитань при анкетуванні, проблеми організації опитувань в охороні здоров'я.

Тема 3. Організація та планування статистичних досліджень.

Теорія та поняття статистичного спостереження, етапи його проведення. Планування статистичного дослідження. Мета та завдання дослідження. Джерела статистичної інформації. Об'єкт дослідження, одиниця спостереження. Види досліджень за обсягом: вибіркові та суцільні. Поняття про генеральну та вибіркову сукупність. Вимоги до формування вибіркової сукупності. Види вибірки. Види досліджень за часом: одномоментні, динамічні (проспективні та ретроспективні).

Тема 4. Складання програм статистичних досліджень.

Програма статистичного спостереження. Макет реєстраційного знаку. Групування статистичних даних, методи, значення. Види групувань, принципи побудови статистичних групувань та класифікацій. Співставність статистичних групувань. Поняття про багатомірні класифікації. Кодування та шифрування даних. Програма розробки та зведення статистичного матеріалу. Статистичні таблиці, їх характеристика, види, правила побудови макету таблиці. Методичні основи читання та аналізу таблиць.

Тема 5. Відносні величини. Графічні методи аналізу.

Поняття про статистичні показники, їх види, форма представлення. Абсолютні дані, відносні величини, їх практичне значення. Види відносних величин (інтенсивні, екстенсивні,

відносної інтенсивності, співвідношення, наочності), методика їх розрахунку та методичні основи застосування для аналізу даних. Поняття та види структури медико-біологічних даних, структурні зміни, особливості їх аналізу.

Графічні методи аналізу даних. Види діаграм (лінійні, стовпчикові, внутрішньостовпчикові, секторні, радіальні, картограми та картодіаграми, правила їх побудови, коректність використання. Сучасні методи графічного зображення, інфографіка, анімація діаграм, інтерактивні діаграми.

Тема 6. Ряди динаміки та їх аналіз.

Основні правила побудови та аналізу динамічних рядів при вивченні динаміки медико-біологічних явищ. Рівні ряду. Види рядів динаміки: прості та складні, інтервальні та моментні. Основні показники аналізу динамічних рядів: абсолютний приріст, темп росту/зниження, темп приросту. Основні прийоми обробки динамічного ряду з метою визначення тренду. Методи вирівнювання динамічних рядів: найменших квадратів; змінної середньої, усереднення по лівій і правій стороні; збільшення інтервалів. Прогнозування на основі екстраполяції рядів динаміки.

Тема 7. Середні величини та показники варіації.

Середні величини в клінічних та епідеміологічних дослідженнях, їх практичне значення. Елементи та характеристики варіаційних рядів. Середні величини: їх види, методи розрахунку, особливості використання. Поняття варіації, її значення. Мінливість параметрів сукупності, методи оцінки. Абсолютні показники варіації (амплітуда, середнє квадратичне відхилення) та відносні показники варіації (коефіцієнти варіації та детермінації), їх оцінка. Міри варіації, поняття про закони розподілу, їх види, характеристики. Оцінка нормальності розподілу, «вистрибуючі» варіанти. Правило «трьох сигм», його практичне використання.

Тема 8. Оцінка вірогідності результатів дослідження. Характеристика та аналіз статистичних помилок.

Оцінка вірогідності отриманих результатів. Поняття про внутрішню та зовнішню валідність. Рівень значущості статистичних критеріїв. Нульова та альтернативна гіпотези. Перевірка гіпотез. Помилка I-го та II-го роду. Типові помилки на етапах проведення досліджень. Випадкова та систематична помилка. Середня похибка середньої та відносної величини, довірчий інтервал. Оцінка вірогідності різниці: t-критерій Ст'юдента, методика розрахунку, його оцінка, типові помилки використання. Парні та множинні порівняння. Критерій Н'юмена-Кейлса, критерій Т'юкі. Точний критерій Фішера. Особливості використання непараметричних критеріїв: Манна-Уїтні, Крускала-Уолліса.

Тема 9. Параметричні методи оцінки вірогідності.

Вибіркове спостереження як джерело статистичної інформації. Середня похибка середньої та відносної величини, довірчий інтервал. Оцінка вірогідності різниці: t-критерій Ст'юдента, методика розрахунку, його оцінка. Особливості використання на малих вибірках. Таблиця Ст'юдента.

Тема 10. Кореляційно-регресійний аналіз.

Вивчення зв'язку між кількісними змінними. Поняття про функціональний та кореляційний зв'язок. Сила та напрям зв'язку. Види коефіцієнтів кореляції. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона, його оцінка, характеристика. Непараметричні методи оцінки зв'язку – ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена. Парні та множинні коефіцієнти кореляції. Регресійний аналіз, коефіцієнт регресії, рівняння регресії. Використання регресійного аналізу для прогнозування.

Тема 11. Метод стандартизації.

Проблеми співставлення статистичних показників в неоднорідних сукупностях. Види методів стандартизації: прямий, опосередкований, зворотній. Характеристика етапів методу стандартизації. Формулювання нульової гіпотези. Вибір та розрахунок стандарту. Розрахунок очікуваних чисел. Розрахунок стандартизованих показників. Перевірка нульової гіпотези, оцінка результатів. Практичне значення методу стандартизації.

Тема 12. Непараметричні методи оцінки вірогідності.

Обґрунтування випадків використання непараметричних методів оцінки, їх значення. Види порівнюваних сукупностей, їх характеристика. Аналіз та оцінка результатів у

пов'язаних сукупностях, критерій знаків, критерій Вілкоксона. Перевірка статистичної гіпотези для незалежних вибірок. Аналіз якісних ознак. Таблиці спряженості. Критерій Хі-квадрат, його оцінка та практичне застосування.

Тема 13. Епідеміологічні дослідження в охороні здоров'я, їх класифікація. Емпіричні та експериментальні дослідження.

Сучасне поняття про епідеміологію. Класифікація епідеміологічних досліджень. Порівняльна характеристика різних видів дослідження, оцінка ступеню доказовості їх результатів. Ретроспективні та проспективні дослідження. Емпіричні дослідження (описові та аналітичні). Описова епідеміологія: опис окремого випадку та серії випадків. Аналітичні епідеміологічні дослідження. Когортні дослідження та дослідження випадок-контроль.

Тема 14. Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження.

Дизайн епідеміологічних і клінічних досліджень. Етика проведення досліджень. Види дизайну. Види контролю. Сліпота дослідження. Необхідний розмір вибірки. Вибір об'єкту та одиниць дослідження. Критерії включення та виключення. Поняття рандомізації та стратифікації.

Тема 15. Поняття про фактори ризику. Скринінгові тести: характеристика та основні вимоги.

Прогностичні чинники та чинники ризику, їх значення та можливості використання. Визначення показників ризику в дослідженні «випадок-контроль». Абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик: методика розрахунку та оцінка. Поняття про шанси в епідеміології. Визначення показника відношення шансів в когортному дослідженні: методика розрахунку та оцінка.

Скринінг. Оцінка результатів скринінгу. Вимоги до скринінгових тестів. Чутливість та специфічність скринінгового тесту. Зв'язок чутливості і специфічності. Поняття про ROC-аналіз.

Тема 16. Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка.

Фактори ризику. Показники ризику: абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик. Шанси. Показник відношення шансів. Методика розрахунку та оцінка. Цілі сталого розвитку України до 2030 року: 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці.

Тема 17. Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів.

Скринінг. Вимоги до скринінгових тестів. Чутливість та специфічність скринінгового тесту: методика розрахунку та оцінка.

Тема 18. Огляд сучасних методів статистичного аналізу (дисперсійний, багатofакторний, кластерний).

Поняття про одно факторний дисперсійний аналіз (ANOVA) та багатofакторний аналіз (MANOVA). Аналіз виживання пацієнтів (методика Каплана-Мейера). Поняття про кластерний аналіз.

Тема 19. Інформаційне забезпечення епідеміологічних та клінічних досліджень. Систематичні огляди та мета-аналіз.

Медична інформація: її складові, проблеми пошуку інформації. Бази даних літератури, медичні бібліотеки. Узагальнення результатів клінічних досліджень. Аналітичні огляди. Поняття про мета-дані. Систематичні огляди та мета-аналіз. Кокранівське співробітництво: історія створення та діяльність.

Тема 20. Медична статистика, роль в аналізі здоров'я населення та діяльності системи охорони здоров'я. Електронний документообіг.

Медична статистика: теоретичні основи, предмет і зміст, завдання, розділи. Принципи побудови та діяльності медико-статистичної служби України. Центр медичної статистики. Інформаційні потоки в системі медичної статистики. Обліково-звітна документація. Діяльність інформаційно-аналітичних відділів закладів охорони здоров'я. Поняття про електронний документообіг в охороні здоров'я.

Тема 21. Бази даних про здоров'я населення. Організація та проведення статистичних досліджень в громадському здоров'ї.

Бази даних про здоров'я населення (європейська та вітчизняна бази даних «Здоров'я для всіх»): дизайн, наповнення, можливості. Науково-дослідна діяльність в громадському здоров'ї в Україні та за кордоном.

Тема 22. Основи доказової медицини.

Історія доказової медицини головні поняття, принципи, положення доказової медицини, поняття якості проведення клінічних досліджень, зв'язок доказової медицини і якості надання медичної допомоги.

Тема 23. Використання знань з біостатистики в повсякденній практиці лікаря. Програмне забезпечення статистичних досліджень та порядок представлення наукових робіт.

Місце та роль біостатистики у медичній освіті та роботі практикуючого лікаря. Огляд основних пакетів статистичної обробки даних (Excel, Access, Statistica, Stata, SPSS, SAS): переваги, недоліки, можливість доступу, проблеми опанування. Види наукових робіт (тези, стаття, методичні рекомендації, монографія, підручник, дисертаційна робота). Порядок представлення наукових робіт: оформлення, публікація, виступ, презентація.

Тема 24. Основи підготовки наукової публікації.

Структура наукової роботи (мета, обсяг та методи, результати власних досліджень, висновки). Особливості оформлення наукових робіт (представлення даних в таблицях, графічних зображеннях). Правила оформлення посилань на джерела інформації, списку літератури.

Тема 25. Підсумковий модульний контроль.

Виконання самостійної роботи студента (СРС)

Для виконання СРС пропонується одна тема: Втілення доказової медицини в клінічну практику (на прикладі окремої клінічної дисципліни) або проведення самостійного наукового дослідження з будь-якої галузі медицини (анатомія людини, внутрішня медицина, гігієна, фармакологія тощо) та представлення його результатів у вигляді СРС.

Перелік питань до підсумкового модульного контролю МОДУЛЬ № 1 БІОСТАТИСТИКА

1. Теорія та поняття статистичного спостереження, етапи його проведення.
2. Дизайн клінічних та епідеміологічних досліджень.
3. Джерела статистичної інформації.
4. Групування статистичних даних.
5. Статистичні таблиці, їх характеристика, види, правила побудови.
6. Вибіркове спостереження як джерело статистичної інформації.
7. Види статистичного спостереження за часом та повнотою обліку.
8. Методи збирання статистичного матеріалу.
9. Абсолютні дані. Види відносних величин.
10. Графічні методи аналізу даних. Види діаграм, правила їх побудови.
11. Середні величини в клінічних та епідеміологічних дослідженнях, їх види, практичне значення, методи розрахунку.
12. Поняття варіації, її значення. Мінливість параметрів сукупності, методи оцінки.
13. Оцінка вірогідності результатів дослідження. Параметричний критерій оцінки вірогідності Ст'юдента.
14. Обґрунтування випадків використання непараметричних методів оцінки вірогідності. Поняття про пов'язані та незалежні сукупності.
15. Функціональний та кореляційний зв'язок. Види коефіцієнтів кореляції.
16. Регресійний аналіз, коефіцієнт регресії, рівняння регресії.
17. Методи стандартизації, етапи прямого методу стандартизації.
18. Основні правила побудови та аналізу динамічних рядів. Методи вирівнювання динамічних рядів, поняття про екстраполяцію та інтерполяцію.

19. Поняття про ризик в епідеміологічних дослідженнях. Основні фактори ризику, що впливають на здоров'я.
20. Показники ризику, показник відношення шансів, методика розрахунку та оцінки.
21. Основні принципи та положення клінічної епідеміології. Ієрархія доказовості клінічних досліджень.
22. Поняття про нульову гіпотезу. Перевірка статистичної гіпотези. Похибки першого та другого роду.
23. Скринінг. Основні характеристики скринінгових тестів. Специфічність та чутливість скринінгового тесту.
24. Емпіричні та експериментальні епідеміологічні дослідження. «Золотий стандарт» досліджень.
25. Доказова медицина. Історія, основні положення, принципи, області застосування.
26. Типи даних. Поняття про шкали вимірювання.
27. Поняття про систематичні огляди та мета-аналіз.
28. Предмет і завдання медичної статистики. Організація служби медичної статистики в Україні. Електронний документообіг.
29. Завдання інформаційно-аналітичного відділу закладу охорони здоров'я. Поняття про облікову та звітну документацію.
30. Основи підготовки наукової публікації.

Виконання СРС

Перелік тем:

1. Аналіз перебування в хірургічному відділенні стаціонару хворих гострим холециститом.
2. Аналіз наслідків захворювання у хворих, які лікувалися у стаціонарі з приводу виразкової хвороби шлунку.
3. Аналіз захворюваності з тимчасовою втратою працездатності в зв'язку з гіпертонічною хворобою.
4. Аналіз організації медичного нагляду за хворими з бронхіальною астмою.
5. Аналіз результатів стаціонарного лікування дітей, хворих лімфогранулематозом.
6. Аналіз термінів стаціонарного лікування дітей, хворих ревматизмом.
7. Аналіз тривалості стаціонарного лікування дітей, оперованих з приводу пахової киля.
8. Аналіз причин порушення термінів проведення щеплень у дітей перших 3-х років життя.
9. Аналіз причин несвоєчасного проведення вакцинації та ревакцинації дітей проти дифтерії, кашлюка, правцю.
10. Аналіз захворюваності з тимчасовою втратою працездатності в зв'язку з ішемічною хворобою серця.
11. Аналіз захворюваності на карієс зубів серед дітей шкільного віку.
12. Аналіз тривалості перебування в хірургічному відділенні стаціонару хворих гострим апендицитом.
13. Аналіз причин смертності серед дітей перших 3-х років життя.
14. Аналіз захворюваності з тимчасовою втратою працездатності в зв'язку з переломом колінного суглобу.
15. Аналіз організації медичного нагляду за хворими з гемофілією.
16. Аналіз захворюваності на гнійний отит серед дітей від 3-х до 14 років.
17. Аналіз смертності серед працездатного населення.
18. Аналіз захворюваності на ГРВІ серед дітей від 2-х до 5 років.
19. Аналіз смертності серед населення старше 56 років.
20. Аналіз перебування в пульмонологічному відділенні стаціонару хворих на пневмонію.

МОДУЛЬ 2. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

Тема 26. Громадське здоров'я, функції та послуги.

Громадське здоров'я як наука та предмет викладання. Основні терміни та визначення, історія створення системи громадського здоров'я. Основні оперативні функції громадського здоров'я. Основні послуги громадського здоров'я. Сучасний розвиток системи громадського здоров'я в Україні і світі. Інфраструктура громадського здоров'я.

Тема 27. Епіднадгляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення. Система епіднадгляду за хворобами. Моніторинг захворюваності і поширеності хвороб. Реєстри інфекційних і неінфекційних захворювань. Моніторинг захворювань та показників здоров'я матерів і дітей, психічного здоров'я, соціального здоров'я. Реєстри екологічно обумовлених захворювань, професійно обумовлених захворювань. Епіднадгляд за травмами. Діагностування здоров'я місцевих громад, виявлення прогалин, нерівностей в здоров'ї, потреб для планування дій.

Тема 28. Здоров'я населення: основні детермінанти.

Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я»: загальнофілософський, індивідуальний теоретичний, індивідуальний практичний, популяційний. Здоров'я населення як умовне статистичне поняття. Методи вивчення здоров'я. Показники здоров'я населення: демографічні (народжуваність, смертність, середня очікувана тривалість життя); фізичного розвитку; захворюваності; інвалідності. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення: рівень і спосіб життя людей, стан навколишнього середовища, біологічні чинники, доступність і якість медичної допомоги. Особливості здоров'я різних статевовікових, професійних груп населення. Стратегії громадського здоров'я щодо збереження здоров'я. Цілі сталого розвитку України до 2030 року: 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці.

Тема 29. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.

Демографія як наука. Джерела інформації. Динаміка чисельності та складу населення в різних регіонах світу, країнах і в Україні. Статевий та віковий склад населення. Природний рух населення. Народжуваність, показники та чинники, що впливають на народжуваність. Сучасні тенденції та регіональні особливості народжуваності в Україні та світі. Загальна смертність, її провідні причини в різних регіонах, окремих країнах і в Україні, статевовікові та територіальні особливості. Смертність немовлят (малюкова смертність). Значення показника для оцінки стану здоров'я населення, рівня соціально-економічного благополуччя та розвитку суспільства. Провідні причини смертності немовлят. Середня очікувана тривалість життя, визначення поняття. Методика визначення показника, його динаміка в різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні.

Тема 30. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації.

Документи, які використовуються для вивчення природного руху населення. Порядок реєстрації народжень в Україні. Сутність понять «живонародження», «мертвонародження», «смерть плода». Методика визначення та оцінка загального та спеціального показників народжуваності. Загальна смертність. Порядок реєстрації випадків смерті в Україні. Методика вивчення смертності, визначення загального та спеціальних показників, їх значення та оцінка. Структура причин смертності. Природний приріст населення. Зміни чисельності населення. Механічний та природний рух населення. Депопуляція. Аналіз регіональних особливостей та динаміки демографічних показників. Оцінка демографічної ситуації.

Тема 31. Аналіз складу населення за віком, статтю, місцем проживання. Значення вивчення вікового складу населення. Тип вікової структури населення (прогресивний, регресивний, стаціонарний) та його зміни. «Вікова піраміда». Статева диспропорція: причини та наслідки. Урбанізація населення як соціально-економічна проблема.

Тема 32. Старіння населення. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження.

Проблеми, пов'язані з постарінням населення. Середня очікувана тривалість життя населення, в т.ч. чоловіків і жінок в Україні і світі, її динаміка. Показник демографічного навантаження. Трудовий потенціал країни.

Тема 33. Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема.

Формування ставлення до життя як до людської цінності. Психологічна та духовна підтримка у прагненні до життя, визначення смерті як природного процесу в старості чи при хворобі. Забезпечення достойного завершення земного життя. Морально-етичні аспекти ставлення до природної смерті та евтаназії.

Тема 34. Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності.

Порядок реєстрації смертності немовлят (малюкової). Методика визначення показників загальної, неонатальної, ранньої неонатальної, пізньої неонатальної, постнеонатальної смертності немовлят. Оцінка співвідношення показників смертності немовлят та неонатальної смертності. Перинатальна смертність. Провідні причини малюкової смертності в різні вікові періоди першого року життя. Основні групи чинників, що впливають на формування рівнів малюкової смертності (біологічні, екологічні, медико-організаційні, спосіб життя).

Тема 35. Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення.

Класифікація чинників ризику, які впливають на здоров'я. Методичні підходи до вивчення чинників, які визначають рівні здоров'я населення та його окремих контингентів. Особливості вивчення впливу чинників: соціально-економічних, соціально-біологічних, екологічних і природно-кліматичних, медико-організаційних. Застосування методів біостатистики (похідні та середні величини, метод стандартизації, кореляційно-регресійний аналіз, параметрична та непараметрична оцінка вірогідності результатів досліджень, бальна, рейтингова оцінка).

Тема 36. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.

Поняття про захворюваність, мета її вивчення, особливості в Україні та світі. Медико-соціальне значення захворюваності як провідної причини тимчасової та стійкої втрати працездатності, смертності. Вплив захворюваності на потреби населення в забезпеченні медичною допомогою, на здоров'я майбутніх поколінь. Економічні витрати, пов'язані з захворюваністю, в т.ч. з захворюваністю на соціально значущі та небезпечні хвороби. Методи вивчення захворюваності, можливості застосування окремих методів, їх переваги та недоліки. Чинники, що впливають на повноту даних про захворюваність в залежності від методів її вивчення. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення. Види захворюваності, які вивчаються в Україні. Відмінності в показниках захворюваності міського та сільського населення, різних вікових і статевих груп. Інвалідність, як показник здоров'я населення, її медико-соціальне значення.

Тема 37. Методика вивчення та оцінка показників загальної захворюваності.

Вивчення захворюваності за даними звертань по медичну допомогу. Методика визначення показників первинної захворюваності та поширеності захворювань, їх оцінка. Динаміка показників загальної та первинної захворюваності, регіональні особливості.

Тема 38. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.

Хвороби системи кровообігу, онкологічні, нервово-психічні захворювання, цукровий діабет, туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД, травматизм, алкоголізм, наркоманії та токсикоманії як медико-соціальні проблеми. Провідні чинники, що впливають на поширеність захворювань. Динаміка основних показників. Травматизм, як медико-соціальна проблема, види травматизму, облік випадків, динаміка показників, вікові та статеві особливості в регіонах світу і в Україні.

Тема 39. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.

Листок непрацездатності як джерело інформації для вивчення захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Показники: число випадків та днів втрати

працездатності на 100 працюючих, середня тривалість випадку. Поглиблене вивчення захворюваності робітників в залежності від стажу, професії, умов праці.

Тема 40. Організація медичної експертизи тимчасової втрати працездатності.

Завдання лікуючих лікарів при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності. Лікарсько-консультативна комісія (ЛКК): функції, склад, організація роботи. Зміст, призначення та порядок заповнення облікових документів, які використовуються при проведенні експертизи тимчасової непрацездатності. Значення листка непрацездатності як облікового, юридичного та фінансового документу. Визначення тактики різних посадових осіб лікувально-профілактичних закладів стосовно конкретних видів і випадків тимчасової непрацездатності. Оформлення листків непрацездатності при окремих видах і випадках тимчасової непрацездатності. Визначення переліку хвороб, організація постійного моніторингу. Набір показників (DALE, HALE), що характеризують глобальний тягар хвороб: методика розрахунку та оцінка. Значення результатів дослідження тягара хвороб для системи громадського здоров'я. Поліпшення здоров'я найменш соціально захищених верств населення. Заходи щодо зменшення захворюваності та смертності від найбільш поширених захворювань в Україні та Європі.

Тема 41. Організація експертизи стійкої втрати працездатності.

Медико-соціальні експертні комісії (МСЕК), їх види (за адміністративно-територіальною ознакою, за профілями). Функції МСЕК. Зміст, призначення та порядок заповнення основних документів стійкої втрати працездатності, які використовуються при експертизі. Визначення та оцінка тактики МСЕК стосовно встановлення причини та груп інвалідності при окремих її видах. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності. Інвалідність як показник здоров'я населення. Порушення функцій організму, що призводять до інвалідності. Групи інвалідності. Причини інвалідності. Класи хвороб, що зумовлюють основні причини інвалідизації населення. Показники інвалідності: загальна інвалідність (контингенти інвалідів), первинна інвалідність (інвалідизація). Структура причин загальної та первинної інвалідності. Травматизм, як причина інвалідності дитячого та дорослого населення. Інвалідність серед дитячого та дорослого населення. Регіональні особливості та динаміка показників інвалідності.

Тема 42. Комплексна оцінка здоров'я населення.

Показники здоров'я населення. Основні джерела інформації при вивченні здоров'я населення. Критерії та групи здоров'я. Комплексна оцінка індивідуального здоров'я. Оцінка якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення. Інтегральні показники комплексної оцінки здоров'я населення: коефіцієнт життєстійкості населення; індекс людського розвитку. Показники системи оцінки здоров'я населення ВООЗ (Summary Measures of Population Health): показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на інвалідність – DALE (disability-adjustedlifeexpectancy); показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на здоров'я – HALE (health-adjustedlifeexpectancy).

Тема 43. Аналіз показників фізичного розвитку.

Характеристика фізичного розвитку як показника здоров'я населення. Визначення поняття «фізичний розвиток», його генетична та соціальна обумовленість. Біологічний розвиток та морфофункціональний розвиток. Методи оцінки фізичного розвитку. Регіональні особливості та динаміка показників фізичного розвитку.

Тема 44. Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.

Стратегічне керівництво: визначення, ключові положення. Типи стратегічного керівництва в інтересах здоров'я. Вектори розвитку. Загальнодержавний підхід. Принцип участі всього суспільства. Набір інструментів здійснення політики. Політична участь і лідерство. Стратегічне планування послуг громадського здоров'я, планування політики і моніторинг її здійснення.

Тема 45. Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.

Перешкоди на шляху забезпечення необхідних умов для підтримки індивідуального здоров'я. Соціальна нерівність як причина незадовільного доступу до медичної допомоги та

соціальної підтримки. Аналіз причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони. Шляхи поліпшення стану здоров'я усіх прошарків населення. Цілі сталого розвитку України до 2030 року: 1) подолання бідності; 2) подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.

Тема 46. Екологічне громадське здоров'я.

Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів тощо. Екологічне громадське здоров'я. Складові життєвого середовища людей: природне середовище (довкілля), соціальне середовище (соціум) та техногенне середовище (побутове та виробниче). Основні джерела загроз для здоров'я індивідуума чи спільноти. Захист життєвого середовища людей. Створення «зони комфорту» для повноцінного життя. Значення міжсекторальної співпраці та міжнародного співробітництва для захисту життєвого середовища людей.

Тема 47. Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я. Біотероризм. Глобальні загрози міжнародному здоров'ю в XXI столітті.

Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я: наслідки зміни клімату, епідемії, масові враження хімічними речовинами, радіаційні катастрофи. Міжнародна безпека у сфері громадського здоров'я. Роль ВООЗ в організації сповіщення та швидкого реагування в надзвичайних ситуаціях. Концепція міжнародного здоров'я, актуальні проблеми міжнародного здоров'я на прикладі Європейського регіону. Біотероризм - глобальна загроза міжнародному здоров'ю. Біологічна зброя. Стратегія системи громадського здоров'я щодо скорочення ризиків використання біологічної зброї та негативних наслідків.

Тема 48. Стреси і конфлікти. Механізми захисту людей від дій стресу.

Стреси і конфлікти як причина неінфекційних захворювань. Психогігієна як основа профілактики.

Тема 49. Морально-етичні та правові аспекти втручань в охороні здоров'я. Розвиток репродуктивної медицини. Штучне запліднення, сурогатне материнство, донорія гамет: морально-етичні аспекти. Роль репродуктивної медицини у вирішенні проблеми низької народжуваності. Морально-етичні та правові аспекти трансплантації.

Тема 50. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.

Профілактика в системі громадського здоров'я: популяційна, групова, індивідуальна. Первинна, вторинна та третинна профілактика. Промоція здоров'я, як профілактичний напрямок діяльності системи охорони здоров'я. Міжнародні програми щодо забезпечення профілактичної діяльності системи охорони здоров'я. Цільові профілактичні програми боротьби з найбільш соціально значущими захворюваннями: ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба, цукровий діабет, туберкульоз, злоякісні новоутворення. Роль міжсекторального співробітництва в підвищенні ефективності та дієвості профілактичних заходів. Цілі сталого розвитку України до 2030 року: 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці.

Тема 51. Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику.

Скринінг як профілактична технологія. Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику, їх використання.

Тема 52. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.

Інформування суспільства, осіб, які приймають рішення, політиків про існуючі і потенційні загрози для здоров'я, проблеми зі здоров'ям, потреби в профілактичних заходах. Мистецтво і техніка інформування, впливу та мотивування людей, закладів, аудиторій стосовно важливих питань детермінант здоров'я. Завдання та зміст роботи центрів громадського здоров'я, їх структурних підрозділів, взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я. Розробка профілактичних стратегій щодо захисту і зміцнення здоров'я, зменшення негативного впливу детермінантна стан здоров'я населення. Профілактичні програми і стратегії профілактики захворювань.

Тема 53. Промоція здоров'я. Види, форми та методи.

Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення, їх особливості в різних закладах охорони здоров'я. Визначення понять «промоція здоров'я», «здоровий спосіб життя», «профілактика». Види профілактики. Значення формування здорового способу життя для збереження та зміцнення здоров'я населення. Провідні чинники способу життя, які впливають на стан здоров'я населення. Напрями формування здорового способу життя. Розробка анкет для вивчення чинників, що впливають на стан здоров'я населення. Складання плану лекцій. Цілі сталого розвитку України до 2030 року: 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці.

Тема 54. Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та зв'язок із засобами масової інформації.

Значення комунікації в питаннях збереження і зміцнення здоров'я. Форми комунікацій. Комунікаційні канали. Значення зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації. Проблеми та можливі помилки. Прес-реліз в громадському здоров'ї – важлива форма донесення медичної інформації до широкого загалу: правила складання та використання.

Тема 55. Інформатизація громадського здоров'я.

Медичні інформаційні системи в світі та в Україні. Інформаційні технології в світовій системі охорони здоров'я. Медичні інформаційні системи: збереження інформації, швидкий доступ до інформації, взаємообмін інформацією, проведення статистичного аналізу зведених даних, скорочення часу роботи персоналу та зменшення кількості помилок. Термінологічні стандарти та рубрифікатори. Комплексна автоматизація медичних закладів. Електронний документообіг. Електронна карта пацієнта.

Тема 56. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я.

Поширення і використання результатів. Ефективне представлення даних про здоров'я. Традиційні форми представлення даних у вигляді діаграм та таблиць. Візуалізація даних за допомогою сучасних технологій: інфографіка, анімація, інтеракція. Форми представлення: плакати, листівки, буклети, презентації, фільми.

Тема 57. Захист курсової роботи

Тема 58. Підсумковий модульний контроль.

Перелік питань до підсумкового модульного контролю

№ 2 «ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я»

1. Громадське здоров'я, функції та послуги.
2. Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я». Показники здоров'я населення. Тягар хвороб.
3. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення, їх класифікація. Епідагляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення.
4. Предмет і зміст демографії, значення демографічних даних для практики охорони здоров'я. Джерела інформації, основні показники.
5. Народжуваність, показники в Україні. Чинники, що впливають на рівень народжуваності.
6. Смертність. Методика обчислення загального та спеціальних показників. Особливості та причини смертності в різних групах населення. Смертність немовлят. Провідні причини, чинники, які впливають на її формування. Медико-соціальні аспекти зниження смертності немовлят.
7. Середня очікувана тривалість життя (СОТЖ), взаємозв'язок з індексом розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Тенденції динаміки СОТЖ у різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні. Врахування впливу «тягаря хвороб» на СОТЖ.
8. Захворюваність, її медико-соціальне значення. Методи вивчення, їх переваги та можливості. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення.
9. Загальна захворюваність, джерела вивчення. Показники загальної захворюваності, особливості серед міського та сільського населення.

10. Інфекційна захворюваність: доцільність спеціального обліку, основні показники.
11. Захворюваність на найважливіші соціально значущі захворювання: перелік нозологічних форм, основні показники.
12. Госпіталізована захворюваність: поняття, основні показники.
13. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності, основні показники.
14. Поняття про типи патології населення. Їх характеристика. Провідні неінфекційні захворювання: хвороби системи кровообігу, злоякісні новоутворення, діабет, хронічні обструктивні хвороби легень, їх медико-соціальне значення.
15. Провідні чинники ризику неінфекційних захворювань: вживання тютюну, алкоголю, низька фізична активність, нераціональне харчування, метаболічні чинники ризику.
16. Туберкульоз як медико-соціальна проблема.
17. ВІЛ-інфекція/СНІД як медико-соціальна проблема.
18. Травматизм, медико-соціальне значення.
19. Фізичний розвиток. Критерії для вивчення біологічного та морфо-функціонального розвитку. Сучасні тенденції показників фізичного розвитку.
20. Інвалідність: основні причини інвалідності, групи інвалідності, чинники, що на неї впливають. Визначення та оцінка показників інвалідності.
21. Міжнародне здоров'я. Біотероризм.
22. Нерівність в здоров'ї населення та його охороні. Виявлення та скорочення.
23. Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів.
24. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я. Види профілактики. Профілактичні програми в охороні здоров'я. Скринінг.
25. Промоція здоров'я. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.
26. Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я.
27. Завдання та зміст роботи центрів громадського здоров'я, їх структурних підрозділів з профілактики та формування здорового способу життя, взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я.
28. Морально-етичні аспекти втручання в охороні здоров'я.
29. Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи.
30. Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.

Виконання СРС.

Написання курсової роботи «Методика аналізу діяльності закладу охорони здоров'я» відповідно до переліку:

1. Хотинський район.
2. Сторожинецький район.
3. Сокирянський район.
4. Путильський район.
5. Обласна клінічна лікарня
6. Новоселицький район
7. Міська лікарня № 3
8. Міська лікарня № 1
9. Лікарня швидкої медичної допомоги
10. Кіцманський район
11. Кельменецький район
12. Заставнівський район
13. Глибоцький район
14. Герцаївський район
15. Вижницький район

МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Тема 59. Громадське здоров'я у концепції Цілей сталого розвитку (ЦСР).

Документ ООН «Порядок денний 2030» - 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР). Досягнення цілей сталого розвитку в контексті розгортання реформи охорони здоров'я в Україні. Вплив внутрішніх трансформаційних процесів в галузі охорони здоров'я на досягнення глобальних цілей. Основні оперативні функції громадського здоров'я. Основні послуги громадського здоров'я. Сучасний розвиток системи громадського здоров'я в Україні і світі. Інфраструктура громадського здоров'я.

Тема 60. Система охорони здоров'я. Реформування охорони здоров'я в Україні. Медичне страхування.

Визначення поняття «система охорона здоров'я». Цілі, цінності, функції, принципи, умови успішного функціонування систем охорони здоров'я. Типи систем охорони здоров'я, їх характеристики, переваги та недоліки.

Реформування надання послуг, фінансування, управління, підготовки кадрів в національній системі охорони здоров'я. Напрями та умови успішного реформування медичної сфери. Модель системи охорони здоров'я України: основні характеристики та проблеми. Роль Національної служби здоров'я України в реалізації реформи охорони здоров'я.

Медичне страхування. Види медичного страхування: обов'язкове та добровільне. Суб'єкти страхування: застрахований, страхувальник, страховик, надавач медичних послуг. Об'єкт страхування - страховий ризик для здоров'я застрахованого. Страховий поліс.

Тема 61. Первинна медична допомога.

Сутність поняття «первинна медична допомога» (ПМД). Принципи організації ПМД на засадах сімейної медицини. Роль сімейного лікаря/лікаря загальної практики в забезпеченні медичних потреб міського та сільського населення. Моделі роботи сімейного лікаря, їх сутність, проблеми вибору конкретних моделей. Організаційні моделі переходу від дільнично-територіальної системи медичного забезпечення населення до сімейної медицини, можливості та доцільність різних моделей. Реформування первинної медичної допомоги в Україні.

Тема 62. Спеціалізована медична допомога.

Класифікація видів медичної допомоги за змістом та ступенем складності. Спроможна мережа ЗОЗ: загальний заклад охорони здоров'я, кластерний заклад охорони здоров'я, надкластерний заклад охорони здоров'я. Строки формування спроможної мережі. Зміст спеціалізованої медичної допомоги. Заклади, де надається спеціалізована медична допомога. Лікар-спеціаліст, функції, кваліфікація. Лікарські категорії.

Тема 63. Організація медичної допомоги в амбулаторних та стаціонарних умовах. Денний стаціонар.

Зміст медичної допомоги в амбулаторних та стаціонарних умовах. Заклади, що надають амбулаторну та стаціонарну допомогу. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів. Етапність надання медичної допомоги. Структура та функції лікарень. Особливості організації надання амбулаторної спеціалізованої медичної допомоги сільському населенню. Особливості надання стаціонарної допомоги сільському населенню. Організаційні форми медичного забезпечення окремих груп населення – ВІЛ-інфікованих, хворих на туберкульоз, людей похилого, старечого віку тощо.

Тема 64. Паліативна медична допомога.

Паліативна допомога населенню: основні принципи, порядок та форми надання. Госпіталізація паліативного пацієнта. Хоспіси: характеристика структури та діяльності. Стан і стратегічні напрямки розвитку паліативної допомоги в Україні. Значення мультидисциплінарного, міжвідомчого і міжсекторального підходів при наданні паліативної допомоги пацієнтам у термінальний період життя.

Тема 65. Екстрена медична допомога. Екстрена медична допомога: система, принципи, завдання. Реформування служби екстреної медичної допомоги. Етапність та маршрутизація екстреної медичної допомоги. Показники діяльності служби. Значення служби екстреної медичної допомоги (ЕМД), її заклади. Центри екстреної медичної

допомоги та медицини катастроф. Завдання станції екстреної (швидкої) медичної допомоги та її функції. Бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги. Відділення екстреної (евідкладної) медичної допомоги. Організація ЕМД у сільській місцевості. Взаємодія служби ЕМД з різними медичними закладами.

Тема 66. Організація реабілітаційної медичної допомоги в сфері охорони здоров'я. Порядок організації надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я. Реабілітація в амбулаторних та стаціонарних умовах. Перелік безоплатних послуг. Механізм отримання реабілітаційної допомоги. Мультидисциплінарна реабілітаційна команда. Періоди надання реабілітаційної допомоги. Справжня реабілітація. Людиноцентрична модель реабілітаційної допомоги.

Тема 67. Організація та зміст роботи закладів системи охорони материнства та дитинства.

Система охорони материнства та дитинства. Репродуктивне здоров'я, динаміка його основних показників. Характеристика здоров'я дитячого населення. Значення соціально-економічних, соціально-психологічних, медико-соціальних заходів, спрямованих на покращання здоров'я жінок і дітей. ЗОЗ із надання акушерсько-гінекологічної допомоги, особливості їх формування в умовах міської та сільської місцевостей; організація та зміст їх. Перинатальний центр. Жіноча консультація. Пологовий будинок.

Етапи медичної допомоги дітям. Комплексна оцінка здоров'я дітей. Заклади, що надають медичну допомогу дітям, їх структура та функції. Основні розділи роботи педіатра, сімейного лікаря. Кабінет здорової дитини. Індивідуальна підготовка дітей до вступу у шкільний та дошкільний заклад. Інфекційна захворюваність дітей та організація профілактичних щеплень. Стан дитячої імунпрофілактики в Україні. Організація спеціалізованої медичної допомоги дітям. Організація медичної допомоги в дошкільних закладах, школах. Будинки дитини, стан здоров'я їх контингенту.

Тема 68. Охорона психічного здоров'я.

Психічне здоров'я, визначення поняття. Обізнаність щодо психічного здоров'я у суспільстві та подолання стигматизації. Основні причини порушень психічного здоров'я. Показники захворюваності, інвалідності та смертності внаслідок психічних розладів. Організація охорони психічного здоров'я на рівні первинної медичної допомоги, профілактичні та реабілітаційні заходи. Адміністрування, міжвідомча координація та міжсекторальна співпраця у сфері охорони психічного здоров'я.

Тема 69. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.

Історія геронтології та геріатрії. Вікова класифікація населення. Медико-соціальне значення постаріння населення. Вплив постаріння населення на демографічне навантаження, захворюваність населення та потребу в медичному забезпеченні. Особливості стану здоров'я людей літнього віку, методика визначення та оцінка показників. Система організації геріатричної допомоги в Україні (амбулаторно-поліклінічні, стаціонарні, стаціонарозамінні заклади). Потреба в геріатричній допомозі, завдання та перспективи її розвитку. Лікар-геріатр: функції та завдання. Геріатрична освіта. Взаємодія закладів геріатричної допомоги зі структурами сімейної медицини.

Тема 70. Аналіз чинників впливу на діяльність ЗОЗ в надзвичайних умовах та в період воєнного стану.

Чинники, що впливають на ефективність діяльності закладів охорони здоров'я. Роль системи громадського здоров'я у надзвичайних ситуаціях. Значення медико-статистичної інформації у визначенні чинників впливу на діяльність медичних закладів. Використання статистичних методів (оцінки вірогідності, кореляційного аналізу, методу стандартизації) в аналізі діяльності закладів охорони здоров'я та визначенні впливу чинників. Діяльність закладу охорони здоров'я під час епідемій, пандемій та в умовах воєнного стану. Основні підходи до розробки заходів з покращення надання медичної допомоги в період післявоєнної розбудови.

Тема 71. Організація медичної експертизи втрати працездатності.

Завдання лікуючих лікарів при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності. Зміст, призначення та порядок заповнення облікових документів, які

використовуються при проведенні експертизи тимчасової непрацездатності. Формування медичного висновку про тимчасову непрацездатність за категоріями.

Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Медико-соціальні експертні комісії, їх види (за адміністративно-територіальною ознакою, за профілями): функції, зміст, призначення. Порядок, умови та критерії встановлення інвалідності.

Тема 72. Якість в охороні здоров'я. Методика проведення експертних оцінок якості медичної допомоги населенню.

Основні поняття та терміни якості медичної допомоги. Складові частини якості: структурна якість; якість технологій; якість результатів. Методика оцінки якості. Стандартизація в охороні здоров'я. Застосування клінічних протоколів. Проміжні та довгострокові показники якості медичної допомоги. Організація проведення експертної оцінки діяльності медичних закладів, їх підрозділів і медичних працівників. Методика визначення рівня якості лікування, моделей кінцевих результатів, інтегрального коефіцієнта ефективності.

Тема 73. Правові засади охорони здоров'я. Право на охорону здоров'я як складова частина соціальних прав. Система правового забезпечення охорони здоров'я в Україні. Галузі права, з якими виникають відносини при реалізації права на охорону здоров'я. Нормативно-правове законодавство України з питань охорони здоров'я. Відображення питань охорони здоров'я в кодексах України (цивільному, господарському та ін.).

Тема 74. Управління охороною здоров'я. Методика прийняття управлінських рішень. Управління персоналом.

Менеджмент як наука: закони, принципи, методи. Чинники, що впливають на ефективність управління охороною здоров'я. Особливості процесу управління в системі охорони здоров'я на галузевому, місцевому та організаційному рівнях в сучасних умовах. Роль керівника в забезпеченні ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Управлінське рішення: визначення, етапи реалізації, переваги та недоліки різних методів його прийняття. Визначення виду управлінського рішення за змістом. Визначення стилю прийняття управлінського рішення. Особливості реалізації управлінських рішень з урахування соціально-психологічних прошарків колективу.

Тема 75. Управління якістю в охороні здоров'я. Сучасні принципи менеджменту якості. Міжнародні інструменти управління якістю в системі охорони здоров'я. Політика якості. Процесний підхід до системи менеджменту. Управління якістю в закладі охорони здоров'я. Управління персоналом задля якості. Навчання персоналу. Робота над помилками. Види помилок. Метод аналізу первинних та кореневих причин. Коригувальні та превентивні дії.

Тема 76. Електронне здоров'я.

Поняття термінів «цифрове здоров'я» та «електронне здоров'я». Інформаційно-комунікаційні технології в інтересах охорони здоров'я. Електронна система охорони здоров'я для первинної та спеціалізованої медичної допомоги. Центральна база даних. Електронна медична інформаційна система. Перелік реєстрів. Розвиток телемедицини, телемедичні послуги.

Тема 77. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.

Економіка охорони здоров'я: предмет, мета, завдання. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Підприємство: риси, класифікація, правові основи функціонування. Сутність підприємництва. Його значення в умовах реформування галузі охорони здоров'я. Господарські товариства та добровільні об'єднання. Організаційно-правові форми підприємництва. Умови здійснення підприємницької діяльності. Підприємницька ідея та необхідні знання для її формування.

Тема 78. Особливості формування ринкових відносин в системі охорони здоров'я та маркетингова діяльність медичних закладів.

Економічна сутність ринкових відносин в галузі охорони здоров'я. Особливості функціонування закладів охорони здоров'я в умовах ринкових відносин. Ринковий механізм та його вплив на формування потреб пацієнта. Ринок медичних послуг. Характерні

особливості «медичної послуги». Конкуренція та її значення для ринку медичних послуг. Маркетингова діяльність у галузі охорони здоров'я, зародження, наслідки та перспективи.

Тема 79. Методики раціонального використання ресурсного потенціалу медичного підприємства.

Класифікація ресурсів в галузі охорони здоров'я. Класифікація медичного персоналу. Особливості оплати праці постачальників медичних послуг. Оцінка ефективності використання основних засобів медичних установ. Методи нарахування амортизації. Сутність та види вартості основних засобів.

Тема 80. Системи фінансування закладів охорони здоров'я. Економічна оцінка ефективності інвестиційних проектів.

Сутність та значення фінансових ресурсів в охороні здоров'я. Порівняння моделей організації фінансового забезпечення системи охорони здоров'я. Оцінка джерел фінансування охорони здоров'я. Медичне страхування, добровільне та обов'язкове медичне страхування, методи оплати медичної допомоги. Оцінка ефективності вкладення фінансових коштів.

Тема 81. Методи ціноутворення та регулювання цін в системі охорони здоров'я.

Економічна сутність процесу ціноутворення та його особливості у галузі охорони здоров'я. Етапи ціноутворення та їх сутнісна характеристика. Класифікація витрат. Формування собівартості медичної послуги. Формування цін на медичні послуги. Політика ціноутворення.

Тема 82. Економічний аналіз та методи економічної оцінки в сфері охорони здоров'я.

Сутність і значення економічного аналізу для системи охорони здоров'я, медичного підприємства. Економічна сутність фармакоекономічного аналізу. Методи економічної оцінки як інструмент раціонального використання ресурсів галузі: «мінімізація витрат», «витрати-результативність», «витрати-вигода», «витрати-корисність». Визначення і аналіз економічної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Вивчення економічних збитків при тимчасовій втраті працездатності, що викликана захворюваністю населення та травматизмом. Економічний ефект і економічна ефективність. Прямі витрати та непрямі витрати, що пов'язані з захворюваністю та інвалідністю населення.

Тема 83. Сучасні методи економічного аналізу в системі охорони здоров'я.

Оцінка ефективності використання лікарських препаратів за методологією частотного аналізу. Оцінка ефективності використання лікарських препаратів за методологією VEN-аналізу. Оцінка ефективності використання лікарських препаратів за методологією ABC-аналізу.

Тема 84. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного закладу.

Сутність фінансового аналізу в охороні здоров'я. Аналіз фінансового стану медичного підприємства. Визначення основних показників результативності фінансової діяльності медико-виробничих підприємств з метою прийняття управлінських рішень.

Тема 85. Підсумковий модульний контроль.

Перелік питань до підсумкового модульного контролю

№ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

1. Основні принципи охорони здоров'я в Україні. Правові засади охорони здоров'я.
2. Системи охорони здоров'я: цілі, функції. Типи систем охорони здоров'я, характеристики, переваги та недоліки.
3. Реформи в системі охорони здоров'я України: реформи в наданні послуг, фінансуванні, кадровому забезпеченні та управлінні охороною здоров'я.
4. Організаційні принципи медичної допомоги. Види медичної допомоги та заклади, що її надають.
5. Визначення поняття «первинна медична допомога» (ПМД). Основні принципи ПМД на засадах сімейної медицини. Центри первинної медичної допомоги.

6. Характеристика існуючих організаційних моделей роботи сімейних лікарів. Можливі організаційні моделі сімейної медицини в Україні.
7. Завдання та зміст роботи сімейного лікаря, співпраця з різними закладами охорони здоров'я, із соціальними службами. Роль центрів первинної медичної допомоги у медичному забезпеченні населення.
8. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.
9. Зміст вторинної (спеціалізованої) та третинної (вузькоспеціалізованої, високотехнологічної, висококваліфікованої) стаціонарної медичної допомоги. Заклади, що надають стаціонарну допомогу.
10. Заходи щодо раціонального використання ліжкового фонду. Роль наступності між позалікарняними та лікарняними закладами.
11. Значення стаціонарозамінної допомоги, її організаційні форми. Функції та структура денного стаціону.
12. Облік роботи стаціонерів, методика визначення та аналіз показників їх діяльності.
13. Особливості медичного забезпечення сільського населення; чинники, що на нього впливають.
14. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів.
15. . Екстрена медична допомога: система, принципи, завдання, показники діяльності закладів. Організація екстренної медичної допомоги в сільській місцевості.
16. Центри екстренної медичної допомоги та медицини катастроф. Лікарня та станції швидкої медичної допомоги, основні завдання та функції.
17. Лікувально-профілактичні заклади з надання акушерсько-гінекологічної допомоги, особливості їх формування в умовах міської та сільської місцевостей; організація та зміст їх діяльності.
18. Експертна оцінка організаційних елементів медичного забезпечення вагітних і жінок з гінекологічними захворюваннями.
19. Перинатальний центр. Пологовий будинок. Жіноча консультація. Завдання, зміст роботи, структура, показники діяльності, особливості взаємодії між собою та закладами, що надають первинну медичну допомогу.
20. Заклади, що надають медичну допомогу дітям, їх структура та функції. Основні розділи роботи педіатра, сімейного лікаря. Організація спеціалізованої медичної допомоги дітям.
21. Організація медичної експертизи втрати працездатності. Види тимчасової непрацездатності, особливості проведення експертизи при окремих видах непрацездатності. Завдання лікуючих лікарів та ЛКК при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності.
22. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Види інвалідності. Медико-соціальні експертні комісії (МСЕК), їх види, функції.
23. Складові частини якості: структурна якість; якість технологій; якість результатів. Показники якості та ефективності медичної допомоги. Застосування клінічних протоколів та медичних стандартів.
24. Чинники, що впливають на ефективність діяльності закладів охорони здоров'я: Основні підходи до розробки заходів з покращення надання медичної допомоги.
25. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку. Паліативна та хоспісна допомога, принципи організації.
26. Поняття «медичне страхування». Особливості реалізації обов'язкового та добровільного медичного страхування. Проблеми впровадження страхової медицини в Україні.
27. Сутність науки управління, її предмет. Принципи управління. Складові частини процесу управління. Управлінське рішення.
28. Обізнаність щодо психічного здоров'я у суспільстві. Організація охорони психічного здоров'я на рівні первинної медичної допомоги, профілактичні та реабілітаційні заходи.

29. Електронне здоров'я. Структура, ресурси, послуги.
30. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). Мета та історія створення, завдання. Значення діяльності ВООЗ для країн світу та України.
31. Предмет, методи, мета, основні завдання економіки охорони здоров'я.
32. Специфіка та механізм дії економічних законів в сфері охорони здоров'я.
33. Здоров'я, як медико-соціальна, економічна категорія та особлива споживча вартість.
34. Сутність та методологія планування діяльності в системі охорони здоров'я.
35. Закономірності формування, функціонування та особливості ринку послуг та товарів охорони здоров'я.
36. Організаційно-економічні та правові методи регулювання ринку послуг охорони здоров'я.
37. Сутність, головні принципи та функції маркетингу медичних послуг.
38. Складові маркетингової діяльності медичного закладу.
39. Етапи комплексного маркетингового дослідження ринку медичних послуг.
40. Економічна сутність підприємництва в охороні здоров'я.
41. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності, їх порівняльна характеристика.
42. Державна реєстрація, ліцензування та акредитація закладів охорони здоров'я.
43. Фінансові моделі управління капіталом (лізинг, факторинг).
44. Бізнес-план як інструмент регулювання підприємницької діяльності.
45. Основні фінансові моделі систем охорони здоров'я.
46. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення України.
47. Основи медичного страхування, обов'язкове та добровільне медичне страхування.
48. Оплата медичних послуг і вимоги до постачальників медичних послуг.
49. Порівняльна характеристика методів оплати первинної медико-санітарної допомоги.
50. Порівняльна характеристика методів оплати вторинної та третинної медичної допомоги.
51. Принципи формування оплати праці медичних працівників у нових економічних умовах.
52. Особливості формування та регулювання цін в галузі охорони здоров'я.
53. Розробка цінової стратегії в сфері охорони здоров'я.
54. Суть і порівняльна характеристика методів економічного аналізу з метою прийняття управлінських рішень.
55. Економічна оцінка медичних програм, новітніх методів лікування.
56. Методологія оцінки раціональності витрат на лікарські засоби.
57. Аналіз використання основних засобів, ліжкового фонду.
58. Аналіз використання медичної техніки, трудових ресурсів.
59. Фінансовий стан медичного підприємства та механізм його оцінки.
60. Основні показники результативності фінансової діяльності медичних підприємств

Виконання СРС

Виконання самостійної роботи передбачає підготовку студентами бізнес-плану діяльності приватного або комунального медичного підприємства.

9. Методи навчання

1. Вербальні методи: лекція, бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою.
2. Наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.
3. Практичні методи: ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота.
4. Інтерактивні методи: дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра.

10. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми, а також під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно та вони не входять до структури практичного

заняття. Рекомендується застосовувати види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної та практичної підготовки студентів.

Модульний підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення модуля на останньому практичному занятті. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні дисципліни набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Форма проведення підсумкового контролю має бути стандартизованою та включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Конкретні форми контролю з дисципліни визначаються в робочій навчальній програмі.

Максимальна кількість балів підсумкового контролю дорівнює 80 балів.

Модульний підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 200 балів, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (сума балів за поточну навчальну діяльність та за самостійну роботу студента), за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

При засвоєнні теми за традиційною системою студенту присвоюються бали:

Традиційна оцінка	Кількість балів		
	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
«5»	8	8	14
«4»	6,5	6,5	11
«3»	5	5	9
«2»	0	0	0

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за Виконання індивідуального завдання	
			«5»	«4»	«3»	«2»		
ПМК 1	1 (№1-2)	14	8	6,5	5	0	8/6/4	70
ПМК 2	1 (№1-2)	14	8	6,5	5	0	8/6/4	70
ПМК 3	1 (№1-2)	18	6	5	4	0	12/8/4	72

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі. Студент допускається до підсумкового контролю при виконанні умов навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше:

Мінімальна кількість балів за поточну навчальну діяльність, що є допуском до підсумкового модульного контролю	Кількість балів		
	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
Мінімальна кількість балів, що відповідає оцінці «3» помножена на кількість занять	5 x 14 = 70	5 x 14 = 70	4 x 18 = 72
Мінімальна кількість балів за підсумкове модульне заняття	50	50	50
Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент	120	120	122

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу, яку студент при бажанні може виконати:

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність, яку може набрати студент	Кількість балів		
	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
Максимальна кількість балів, що відповідає оцінці «5» помножена на кількість занять з додаванням балів за СРС	8 x 14 = 112 + 8 = 120	8 x 14 = 112 + 8 = 120	6 x 18 = 108 + 12 = 120
Максимальна кількість балів за підсумкове модульне заняття	80	80	80
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	200	200	200

Оцінювання дисципліни:

По завершенню вивчення дисципліни на останньому практичному занятті оцінка за дисципліну вираховується як середня арифметична між оцінками в балах за попередні чотири модулі, що викладалися, починаючи з 3-го курсу по 6-й курс навчання.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, які виконали всі умови навчальної програми. Кількість балів, яку студент набирає з дисципліни, визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність, балів підсумкового контролю з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу.

Заохочувальні бали за рішенням Вченої Ради можуть додаватися до кількості балів з дисципліни студентам, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді з дисципліни серед ЗВО України тощо.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується в **4-ри бальну (традиційну) шкалу** таким чином:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 180 до 200	«5»
Від 150 до 179	«4»
Від 149 балів до 120*	«3»
Нижче 120 балів	«2»

*Примітка. Мінімальна кількість балів за оцінку «3» - це середня арифметична мінімальної кількості балів за кожен модуль: $(120+120+122) : 3 = 120,7$ балів

13. Методичне забезпечення

- Тестові питання до тем практичних занять.
- Тестові питання підсумкового модульного контролю.
- Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю.
- Задачі для поточного контролю знань.
- Задачі для підсумкового контролю знань.
- Перелік завдань для самостійної роботи.
- Конспекти лекцій.
- Навчально-методичні посібники для практичних занять:
  1. Українсько-англійський словник-довідник термінів соціальної медицини, громадського здоров'я та біостатистики / [Бідучак А.С., Грицюк М.І., Чорненька Ж.А., Доманчук Т.І.]. – Чернівці: ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», 2019. – 148с.
  2. Методика аналізу діяльності медичних закладів первинної медико-санітарної допомоги. Навчально-методичний посібник / Грицюк М.І., Навчук І.В., Ясинська Е.Ц., Чорненька Ж.А., Бідучак А.С., Литвинюк Н.Я. – Чернівці: ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», 2019. – 116с.
  3. Організація охорони здоров'я в Україні/Власик Л.Й., Грицюк М.І., Навчук І.В., Чорненька Ж.А., Бідучак А.С. // Навчальний посібник: Чернівці – Видавництво БДМУ, 2021. – 180с.
  4. Current issues of the organization of the public health. Навчально-методичний посібник (електронне видання)/Бідучак А.С., Чорненька Ж.А., Доманчук Т.І. Чернівці, 2023 – 220с. (на електронному носії).
  5. Дизайн медико-статистичних досліджень. Навчально-методичний посібник (електронне видання) / Бідучак А.С., Чорненька Ж.А., Доманчук Т.І. Чернівці, 2023 – 220с. (на електронному носії).
  6. Навчально-методичний посібник «Social Medicine, Public Health in schemes» («Соціальна медицина, громадське здоров'я у схемах»)/ Власик Л.Й. – Chernivtsi, 2023. – 130р. (на електронному носії).
  7. Grytsiuk M., Chornenka Zh., Biduchak A. Public Health Organization in Health Care Institution. – Chernivtsi, 2019. – 136р.
  8. M. Grytsiuk, E. Yasinetska, Zh. Chornenka, A. Biduchak. Fundamentals of Medical Statistics in Health Care. – Chernivtsi, 2018. – 193 p.
- Навчальний посібник для самостійної роботи студентів:
  1. Менеджмент в охороні здоров'я. Ясинська Е.Ц., Бідучак А.С., Чорненька Ж.А., Навчук І.В., Власик Л.Й. – Чернівці: Буковинський державний медичний університет, 2024. 295 с.

14. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Біостатистика: підручник / Грузева Т. С., Лехан В. М., Огнев В. А. та ін.; за заг. ред. Грузевої Т. С. Вінниця: Нова Книга, 2020. 384 с.
2. Громадське здоров'я: підручник / Грузева Т. С., Лехан В. М., Огнев В. А. та ін.; за заг. ред. Грузевої Т.С. Вінниця : Нова Книга, 2022.
3. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів./В.Ф.Москаленко, О.П. Гульчій, Т. С. Грузева та ін.; за заг.редакцією В.Ф.Москаленка - Вид. 3 – Вінниця: «Нова книга», 2013. – 560 с.
4. Біостатистика: підручник / Кашуба М.О., Корда М.М. - Київ: Укрмедкнига, 2024. 708 с.
5. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я: підручник./В.Ф.Москаленко, О.П. Гульчій, Л.О.Литвинова та ін.; за заг.редакцією В.Ф.Москаленка - Київ: «КНИГА - ПЛЮС», 2010. – 328 с.

Допоміжна

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ президента України від 30.09.2019 № 722/2019. Прийняття від 30.09.2019
<https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019>.
2. Біостатистика: навчально-методичний посібник / Бабієнко В. В., Мокієнко А. В., Левковська В. Ю. - Одеса : Прес-кур'єр, 2022. 180 с.
3. Kaplan, Inc. Step 1. Lecture Notes. Kaplan Medical, 2018. 2567 р. 3. Населення України. Демографічний щорічник. К.: Держкомстат України. (режим доступу: www.ukrstat.gov.ua).
4. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». Київ, 2020. 516 с.
5. Л.Й. Власик, Н.О. Рингач. Монографія. Основні неінфекційні захворювання: фактори ризику та технології запобігання - Чернівці: БДМУ, 2024.-166 с.
6. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я. Навч.посібник. – Вінниця: Нова книга, 2012 – 200 с.
7. Статистичний аналіз даних : навчальний посібник / Т. М. Паянок, Т. М. Задорожня. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 312 с.
8. Бондаренко Я.С. Посібник до вивчення дисципліни “Статистичний аналіз даних” / Я.С. Бондаренко, С.В. Кравченко. Д: Ліра, 2018. 40 с.
9. Oxford Textbook of Global Public Health, 6 edition. Edited by Roges Detels, Martin Gulliford, Quarraisha Abdool Karim and Chorh Chuan Tan. Oxford University Press, 2017. 1728 р.
10. Статистичний аналіз даних: навчальний посібник / Т. М. Паянок, Т. М. Задорожня. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 312 с.
11. Основи медичної статистики та проведення комп'ютерного статистичного аналізу даних статистичними програмами [Текст]: навч.-метод. посіб.: [у 4 ч.] Ч. 1: Порівняння середніх, дисперсійний аналіз / М. М. Корда, М. О. Кашуба. Тернопіль : ТНМУ: Укрмедкнига, 2021. 119 с.
12. Основи медичної статистики та проведення комп'ютерного статистичного аналізу даних статистичними програмами [Текст]: навч.-метод. посіб. : [у 4 ч.] Ч. 2: Кореляція та регресія / М. М. Корда, М. О. Кашуба. Тернопіль : ТНМУ :Укрмедкнига, 2022. 211 с.

15. Інформаційні ресурси

- Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
- Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
- Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
- Національна медична бібліотека США – MEDLINE. www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
- Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
- Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
- Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
- Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
- Журнал British Medical Journal www.bmj.com
- Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com
- <https://moodle.bsmu.edu.ua/>
- www.who.int
- <https://www.who.int/europe/home?v=welcome>
- www.cebm.net
- www.cochrane.org
- www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
- www.cche.net

- www.cdc.gov
- www.phc.org.ua
- <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
- www.bmj.com
- www.evidence-basedmedicine.com